

~ ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ ~

УДК: 330.3:355.01

DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2024-10-323-14-22>

ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРУКТУРИ ВВП УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Милашко О. Г., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри статистики та математичних методів в економіці, Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна
e-mail: mylashko@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7963-4318>

Анотація. Стаття присвячена дослідженню змін пропорцій між компонентами ВВП України, які сталися внаслідок війни. Метою статті є аналіз впливу застосування адаптаційних заходів держави для забезпечення стабільності економіки. У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові методи; методи аналізу динаміки – для виявлення змін ВВП та його складових; методи аналізу структури – для визначення структури та структурних зрушень ВВП; табличний метод – для наочного відображення інформації. Результати дослідження дозволили зробити висновки щодо суттєвої зміни співвідношень між первинними доходами та елементами кінцевого використання. Висвітлено, які сектори економіки та які види діяльності найбільш постраждали внаслідок російської агресії, що допоможе ухваленню ефективних управлінських рішень щодо впровадження подальших адаптаційних заходів для стимулювання сталого розвитку.
Ключові слова: валовий внутрішній продукт, структурні зрушення, первинні доходи, кінцеві споживчі витрати, сектори економіки.

TRANSFORMATION OF THE STRUCTURE OF UKRAINE'S GDP IN THE CONDITIONS OF WAR

Olha H. Mylashko, PhD, Associate Professor, Department of Statistics and Mathematical Methods in Economics, Odesa National Economic University, Odesa, Ukraine
e-mail: mylashko@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7963-4318>

Abstract. The article analyzes the processes of changing the proportions between the components of Ukraine's GDP that occurred as a result of the war and, as a result, the use of adaptation measures by the state to ensure economic stability in extremely difficult conditions. All transformation measures affect the structure and structural shifts in the main indicator of the country's performance, the gross domestic product. The processes of changing the proportions between the elements of GDP at the stages of its production, income generation, and final use reflect the results of the complex transformations taking place in the economy. Sharp structural shifts in the elements of primary income from production activities in the first year of the war were demonstrated. Against the background of a sharp drop in gross profits of producers of market goods and services, there was a significant increase in wages of employees. Specific types of activities in which the corresponding growth occurred are highlighted, including public administration, compulsory social insurance, electricity and gas supply, health care, and social assistance. The types of activities in which the decline in gross profit was the most devastating were identified, including construction, mining and processing, transportation, agriculture, etc. Changes in the structure of GDP are analyzed in terms of elements of its final use and conclusions are drawn about a significant increase in the role of the general government sector while reducing the role of households. The author demonstrates a sharp decline in gross accumulation, especially in terms of fixed capital accumulation. Thus, it was highlighted which sectors of the economy and which types of activities were most affected by the aggression, which will help to make managerial decisions on the implementation of further adaptation measures to stimulate economic development.

Keywords: gross domestic product, structural changes, primary income, final consumer expenditures, sectors of the economy.

JEL Classification: E250, O210

Постановка проблеми. Валовий внутрішній продукт (ВВП) є одним із ключових показників, який використовується для вимірювання результатів економічної діяльності країни. Він охоплює виробництво в різних видах діяльності – від сільського господарства до послуг, та віддзеркалює економічні операції усіх секторів економіки на всіх стадіях відтворювального циклу.

Війна, яка триває в Україні, створила безпрецедентні виклики для економіки країни. Для забезпечення стабільності в державі та подальшого відновлення економіки уряд України розробляє та впроваджує адаптаційні заходи, спрямовані на подолання негативних наслід-

ків війни та стимулювання розвитку. Переглянуто структуру державних видатків. Зокрема, пріоритет надається фінансуванню оборонної та соціальної сфер, підтримці найбільш вразливих категорій населення, відновленню критичної інфраструктури. Водночас відбувається скорочення непершочергових витрат.

Усі трансформаційні заходи позначаються на структурі та структурних зрушеннях валового внутрішнього продукту. Процеси зміни пропорцій між елементами ВВП на стадіях його виробництва, утворення доходів, кінцевого використання відображають результати складних перетворень, які відбуваються в економіці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню зрушень у структурі валового внутрішнього продукту приділено увагу в роботах багатьох учених. Так Н. Шадура-Никипорець, О. Мініна, Ж. Дерій присвятили своє дослідження вивченню динаміки структури ВВП на стадії його виробництва в умовах війни [1]. Напрямки трансформації галузевої структури економіки у післявоєнний період стали предметом дослідження С. Повної [2]. В. М. Геєць, М. І. Скрипниченко та ін. вивчають проблеми моніторингу макроекономічних дисбалансів, які уповільнюють економічне зростання та призводять до виникнення та поглиблення економічних криз у країні [3]. Роботи сучасних дослідників присвячені вивченню методів оцінювання економічної безпеки держави, що нині є дуже актуальним [4].

Дослідники приділяють значну увагу розробці стратегій для ефективного регулювання макроекономічних процесів, що включає оцінку впливу різних економічних секторів та створення умов для підвищення їх продуктивності. Крім того, у роботах науковців порівнюється економічний розвиток України з провідними країнами світу, що відкриває можливості для впровадження передового міжнародного досвіду в управління економікою [5-7].

Відокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. В умовах воєнного стану значні зміни відбуваються у структурі ВВП за категоріями доходу та за елементами його кінцевого використання, що потребує поглибленого вивчення таких процесів. Це стосується як першого року повномасштабної війни росії проти України, коли наша країна мала впроваджувати екстрені заходи щодо переведення економіки на воєнні рейки, так і подальшого періоду, коли заходи держави мають враховувати і післявоєнне відновлення.

Мета дослідження: дослідити вплив окремих секторів економіки і певних видів діяльності та роль трансформацій в економічній політиці, які відбулися у зв'язку із запровадженням воєнного стану, у перерозподілі первинних доходів на макроекономічному рівні та перерозподілі елементів кінцевого використання валового внутрішнього продукту.

Основний матеріал. Для збереження макроекономічної стабільності та подолання негативних наслідків війни держава повинна впроваджувати адаптаційні заходи, зокрема структурні реформи.

Протягом першого року повномасштабної війни росії проти нашої країни ВВП України скоротився на 3,9% (з 5450849 млн. грн. у 2021 році до 5239114 млн. грн. у 2022 році) [8]. Це скорочення спричинене багатьма факторами. У дослідженні було розглянуто зміни компонентів ВВП на різних стадіях економічного циклу – від виробництва до кінцевого споживання.

Значущими виявилися структурні зміни, які спостерігалися у перший рік повномасштабної війни, порівнюючи з попереднім роком, у розподілі ВВП за типами первинних доходів від виробничої діяльності. Первинним доходом сектору домашніх господарств є оплата праці найманих працівників; сектор державного управління в якості первинного доходу отримує податки за відрахуванням субсидій на виробництво та імпорту; усі сектори економіки за результатами ринкового виробництва товарів і послуг отримують такий первинний дохід як валовий прибуток, змішаний дохід.

У табл. 1 представлено, які компоненти валового внутрішнього продукту призвели до його зменшення, а які, навпаки, сприяли зростанню цієї ключової характеристики результатів діяльності країни за перший рік повномасштабної війни.

Аналіз розподілу ВВП за різними категоріями первинних доходів від виробничої діяльності показав таке. У 2022 році, порівнюючи з 2021 роком, найбільше скорочення було зафіксоване у валовому прибутку, змішаному доході. Прибуток підприємств, які виробляють ринкові товари та послуги, знизився на 25,1%. Значне зменшення також спостерігалося у податках за вирахуванням субсидій на виробництво та імпорту (на 20,6%), що було викликано як зменшенням податкових надходжень (на 149394 млн. грн.), так і збільшенням субсидій, наданих державою іншим секторам економіки (на 3892 млн. грн.). Єдиною категорією первинних доходів від виробничої діяльності, яка сприяла зростанню ВВП, була оплата праці найманих працівників.

Таблиця 1

Динаміка розподілу ВВП України за категоріями первинного доходу від виробничої діяльності за перший рік повномасштабної війни

Показник	Відносна зміна, %
Валовий внутрішній продукт	-3,9
Зокрема	
Оплата праці найманих працівників	25,2
Податки за виключенням субсидій на виробництво та імпорт	-20,6
Валовий прибуток, змішаний дохід	-25,1

Джерело: розроблено автором за матеріалами [9]

У табл. 2 представлено структуру ВВП за категоріями доходів за рік до початку етапу повномасштабної війни росії проти України, за перший рік цього етапу та її зміну за 2022 р. Можемо спостерігати значне зростання питомої ваги оплати праці найманих працівників (на 12,5 в. п.). Одночасно з цим питома вага валового прибутку, змішаного доходу виробників ринкових товарів і послуг суттєво знизилася (на 10,1 в. п.). Частка податків за виключенням субсидій на виробництво та імпорт меншою мірою, але теж зменшилася.

Отже, спостерігається значний перерозподіл елементів ВВП у частині первинних доходів від виробничої діяльності у 2022 р. на користь оплати праці.

Таблиця 2

Структурні зрушення компонентів ВВП (категорій доходів) за перший рік повномасштабної війни

Показник	2021 рік	2022 рік	Абсолютна зміна за 2022 р., в. п.
Валовий внутрішній продукт, %	100,0	100,0	0,0
Зокрема			
Оплата праці найманих працівників, %	40,9	53,4	12,5
Податки за виключенням субсидій на виробництво та імпорт, %	13,6	11,2	-2,4
Валовий прибуток, змішаний дохід, %	45,5	35,4	-10,1

Джерело: розраховано автором за матеріалами [9]

Зазначимо, що падіння валового прибутку спостерігалось у багатьох видах діяльності (табл. 3). Найбільше за перший рік повномасштабної війни постраждали будівництво, добувна та переробна промисловість, сільське господарство та інші види діяльності, що негативно позначилося на величині їхнього валового прибутку.

Таблиця 3.

Види економічної діяльності, в яких спостерігалось найсуттєвіше падіння валового прибутку (змішаного доходу) за перший рік повномасштабної війни

Вид економічної діяльності	Відносна зміна, %
Будівництво	-66,0
Професійна, наукова та технічна діяльність	-50,8
Переробна промисловість	-44,5
Тимчасове розміщування й організація харчування	-43,1
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	-33,8
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	-32,7
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	-31,5

Операції з нерухомим майном	-28,5
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	-27,6
Інформація та телекомунікація	-26,7

Джерело: розраховано автором за матеріалами [9]

Водночас деякі види діяльності демонстрували суттєве зростання валового прибутку. Це галузі, які були на передньому краї у надскладних умовах першого року повномасштабної війни та отримували підтримку держави (табл. 4).

Таблиця 4.

Види економічної діяльності, в яких спостерігалось зростання валового прибутку, змішаного доходу за перший рік повномасштабної війни

Вид економічної діяльності	Темп зростання
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	4,324
Державне управління; обов'язкове соціальне страхування	3,415
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	1,134

Джерело: розраховано автором за матеріалами [9]

У подальшому дослідженні було проаналізовано, в яких видах економічної діяльності підвищення оплати праці сприяло зростанню частки відповідних первинних доходів у структурі ВВП (табл. 5).

Таблиця 5.

Види економічної діяльності, в яких спостерігалось найбільш суттєве зростання оплати праці найманих працівників за перший рік повномасштабної війни

Вид економічної діяльності	Темп зростання
Державне управління; обов'язкове соціальне страхування	3,415
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	1,180
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1,099
Надання інших видів послуг	1,065

Джерело: розраховано автором за матеріалами [9]

Дані табл. 5 свідчать, що видом діяльності, де зростання оплати праці за перший рік повномасштабної війни було найсуттєвішим, стало «Державне управління; обов'язкове соціальне страхування» (зростання більш, ніж у 3 рази). Також помітне збільшення витрат на оплату праці спостерігалось у 2022 р. за видом економічної діяльності «Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря» (на 18%). Вид діяльності «Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги» теж характеризувався зростанням оплати праці найманих працівників (на 9,9%).

Отже, послуги трьох видів економічної діяльності – «Охорони здоров'я та надання соціальної допомоги», «Державного управління; обов'язкового соціального страхування» та «Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря» – в умовах воєнного стану виявилися найбільш затребуваними та збільшили свої первинні доходи від виробничої діяльності.

Незважаючи на критичні умови першого року повномасштабної війни, Україні вдалося у 2023 р. зберегти макроекономічну стабільність та збільшити реальний ВВП на рівні близько 5% [10]. Зростанню ділової активності та покращенню споживчих настроїв протягом усього 2023 року сприяли такі фактори, як підтримка з боку міжнародних партнерів, узгоджені дії усіх гілок влади та висока здатність бізнесу адаптуватися до нових умов.

Після 2022 р. офіційні джерела України не надають інформацію щодо рівнів оплати праці найманих працівників (компонент ВВП). Проте є дані про середньомісячну заробітну плату за видами економічної діяльності (один з елементів оплати праці). Тому для розуміння останніх тенденцій щодо зміни первинних доходів домогосподарств у табл. 6 представлено динаміку саме цього показника.

Таблиця 6

Види економічної діяльності, в яких спостерігалось найсуттєвіше зростання середньомісячної заробітної плати у 2023 р., порівнюючи з 2022 р.

Вид економічної діяльності	Темп зростання
Будівництво	1,453
Тимчасове розміщування і організація харчування	1,394
Операції з нерухомим майном	1,367
Транспорт	1,364
Промисловість	1,257

Джерело: розраховано автором за матеріалами [9]

Дані табл. 6 свідчать, що на першому місці щодо зростання середньомісячної заробітної плати – будівництво (приріст 45,3%). Високі темпи зростання демонструють також транспорт і промисловість, що дуже важливо для сталого економічного розвитку країни та її післявоєнного відновлення. Слід зазначити, що попри втрати і збитки, пов'язані з воєнними діями, протягом 2023 року майже за усіма видами економічної діяльності спостерігалось зростання середньомісячної заробітної плати (винятком є діяльність у сфері творчості, мистецтва та розваг, а також діяльність у сфері функціонування бібліотек, архівів, музеїв та інших закладів культури).

Помітні зміни відбулися також у складових кінцевого використання валового внутрішнього продукту України. До цих складових належать кінцеві споживчі витрати, валове нагромадження капіталу та різниця між експортом та імпортом. Табл. 7 демонструє суттєвий перерозподіл елементів кінцевого використання ВВП протягом двох років повномасштабної війни на користь кінцевих споживчих витрат. Так, питома вага останніх упродовж першого року повномасштабної війни збільшилася на 16,9 в. п., наступного року – ще на 1,6 в. п. Одночасно з цим частка валового нагромадження у 2022 р. дещо скоротилася, але у 2023 р. її позиції відновилися. Протягом двох років повномасштабної війни суттєве зменшення демонстрував обсяг експорту товарів і послуг: у 2022 р. – на 5,3 в. п., у 2023 р. – ще на 6,9 в. п. Щодо динаміки співвідношення імпорту та ВВП, ситуація протилежна (табл. 7).

Таблиця 7

Структура ВВП України за кінцевим використанням, %

Категорії кінцевого використання	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Кінцеві споживчі витрати	87,3	104,2	105,8
Валове нагромадження капіталу	13,8	12,6	15,1
Експорт товарів і послуг	40,8	35,5	28,6
Імпорт товарів і послуг	-41,9	-52,3	-49,5
Усього	100,0	100,0	100,0

Джерело: розраховано автором за матеріалами [9,12]

Кінцеві споживчі витрати здійснюються трьома секторами економіки. Остання інформація щодо витрат секторів представлена в офіційних джерелах лише за перший рік повномасштабної війни. Дані табл. 8 свідчать, що суттєве збільшення частки кінцевих споживчих витрат у ВВП відбулося через зростання витрат сектору загального державного управління. Держава змушена збільшувати фінансування оборонних потреб, соціальних програм, відновлення інфраструктури. Витрати сектора за перший рік повномасштабної війни збільшилися у 2,158 рази.

Щодо двох інших секторів, які здійснюють кінцеві споживчі витрати, то за відповідний період роль домогосподарств суттєво знизилася, а сектору некомерційних організацій, які обслуговують домашні господарства, вдалося на 99,4% збільшити свої кінцеві споживчі витрати.

Зниження кінцевих споживчих витрат домогосподарств відбулося через зниження або повну втрату доходів у багатьох родин через безробіття, закриття підприємств, зростання цін. Велика кількість громадян виїхала з постраждалих регіонів за межі України, що скоротило попит на товари і послуги всередині країни.

Таблиця 8

Динаміка кінцевих споживчих витрат
секторів економіки України за перший рік повномасштабної війни

Сектор економіки	Відносна зміна, %
Домогосподарства	-11,7
Некомерційні організації, які обслуговують домашні господарства	99,4
Сектор загального державного управління	115,8

Джерело: розраховано автором за матеріалами [9]

Найважливішим для економіки країни є такий елемент ВВП, як валове нагромадження, ключовим компонентом якого є валове нагромадження основного капіталу і насамперед інвестиції. Через високі ризики та нестабільність економічної ситуації у період воєнного стану інвестиції значно скорочуються та інвестори уникають довгострокових проектів, особливо у регіонах, що безпосередньо постраждали від бойових дій. У такій ситуації важливим інвестором залишається держава, спрямовуючи кошти на стратегічні галузі, такі як оборонна промисловість та відновлення інфраструктури.

Третій елемент ВВП з погляду елементів кінцевого використання – це сальдо експорту-імпорту. Війна значно вплинула на обсяги зовнішньоекономічної діяльності України. Обсяги експорту та імпорту суттєво змінилися через логістичні проблеми, руйнування інфраструктури та втрату доступу до традиційних ринків. Повномасштабна війна в Україні, особливо у перший рік, обмежила можливості виробництва та транспортування товарів за кордон. Тому частка експорту у ВВП України за період повномасштабної війни значно скоротилася (табл. 7).

Різде зменшення питомої ваги експорту в структурі ВВП відбулося під впливом зменшення експорту всіх укрупнених груп товарів. Відповідна динаміка представлена у табл. 9.

Таблиця 9.

Динаміка товарної структури експорту

Група товарів	Відносна зміна (до попереднього року), %	
	2022 р.	2023 р.
Продовольчі товари та сировина для їх виробництва	-15,6	- 5,9
Мінеральні продукти	47,8	- 45,0
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	- 47,4	- 20,3
Деревина та вироби з неї	- 15,0	- 18,8
Промислові вироби	- 29,9	- 2,1
Чорні й кольорові метали та вироби з них	- 62,6	- 33,9
Машини, устаткування, транспортні засоби та прилади	- 40,3	- 5,7
Різне	- 36,4	- 13,5
Усього	- 35,2	- 15,2

Джерело: розраховано автором за матеріалами [13]

Дані табл. 9 демонструють, що найсуттєвіше скорочення експорту товарів відбувалося у перший рік повномасштабної війни, а у 2023 р. падіння майже за всіма групами дещо сповільнилося. Проте значне зниження експорту мінеральних продуктів, чорних і кольорових металів, деревини тощо призвело до суттєвого недоотримання державою валютних коштів.

За період повномасштабної війни значних змін зазнав також імпорту. Потреби України змістилися на постачання товарів воєнного призначення, палива, медичних засобів. Водночас споживчі товари, зокрема неперіоритетні, стають менш важливими. Проте загалом обсяг імпорту в Україну збільшився, що призвело до збільшення співвідношення імпорту до ВВП (табл. 7). Крім зростання імпорту за категорією товарів «Різне», відбувалося зростання імпорту чорних і кольорових металів, продукції хімічної галузі та пов'язаних з нею галузей

промисловості, продовольчих товарів та сировини для їх виробництва тощо [13].

Зазначимо, що за 9 місяців 2024 року Україні вдалося змінити тенденцію та експортувати продукції на 6% більше, ніж за відповідний період минулого року. Насамперед це стосується продукції металургії, сільського господарства, кондитерської галузі [14].

Отже, структура валового внутрішнього продукту в умовах воєнного стану досить мінлива та залежить від заходів уряду, наших міжнародних партнерів, ситуації на полі бою. Проте певні тенденції проявляються досить чітко та потребують постійного моніторингу.

Висновки. За результатами проведеного дослідження зроблено такі висновки. Структурні зрушення компонентів ВВП віддзеркалюють складні процеси перетворень в економіці на усіх рівнях відтворювального циклу, тому потребують комплексного вивчення. Аналіз засвідчив перерозподіл первинних доходів у складі ВВП України з початком повномасштабної війни на користь державного управління, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги при суттєвому скороченні частки галузей, які безпосередньо забезпечують розвиток економіки, та довів ефективність адаптаційних заходів держави, які створили умови, починаючи з 2023 р., для часткового відновлення будівництва, промисловості, транспорту та інших галузей, які стануть основними у період післявоєнного відновлення.

Ефективне функціонування держави у воєнний час критично залежить від її здатності взяти на себе левову частину витрат на колективне споживання та стати основним інвестором у стратегічні галузі, насамперед в оборонну промисловість та у відновлення інфраструктури. У результаті аналізу продемонстровано відповідну тенденцію та зауважено, що іншим боком цієї ситуації є зниження витрат на кінцеве споживання та інвестицій в економіку з боку домогосподарств та скорочення міжнародних інвестицій. Для зміни такої тенденції у повоєнний період обґрунтовано необхідність збільшення ролі сектору домашніх господарств у кінцевих споживчих витратах країни, що потребує від держави заходів щодо забезпечення безпеки, відновлення інфраструктури та впровадження економічних стимулів і соціальної підтримки.

Обґрунтовано, що для збільшення частки іноземних інвестицій у валовому нагромадженні та для зростання питомої ваги експорту у ВВП слід наголошувати на заходах щодо стимулювання розширення ринків збуту української продукції, зміцнення зв'язків з країнами ЄС та іншими торговельними партнерами. За таких дій структура ВВП за категоріями кінцевого використання почне відновлюватися.

Подальші дослідження будуть присвячені поглибленому вивченню товарної та географічної структури такого елементу кінцевого використання ВВП як сальдо експорту-імпорту.

Список літератури

1. Шадура-Никипорець, Н., Мініна, О., Дерій, Ж. Структурні трансформації економіки: вплив війни та пошук нової економічної парадигми для України. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2023. № 4 (36). С. 49–60. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4\(36\)-49-60](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4(36)-49-60). URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/299103>. (дата звернення 05.10.2024).
2. Повна, С. Трансформація галузевої структури економіки України в повоєнний період. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2023. № 3 (35). С. 7–20. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-3\(35\)-7-20](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-3(35)-7-20). URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/293109/286043>. (дата звернення 05.10.2024).
3. Геєць В. М., Скрипниченко М. І., Шумська С. С. Макроекономічні дисбаланси в Україні: моніторинг на основі MIP SCOREBOARD та модельні оцінки їх впливу на зростання та стабільність. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. 2020. Т. 2. № 33. С. 296–305. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/77faa18b-11ca-4e4b-b5d3-12e4171d2f55>. (дата звернення 06.10.2024).
4. Зубко Т. Л. Методи оцінювання економічної безпеки країни. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2022. № 2 (125). С. 18–23. DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2022-2-3>. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2022/2_2022/5.pdf. (дата звернення 06.10.2024).
5. Обіход, Т. В., Бородіна, О. М. Порівняльний аналіз структури економіки України і перспективи на майбутнє. Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут». 2023. № 26. С. 25–30. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.26.2023.287407>. URL: <https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/287407/281310>. (дата звернення 06.10.2024).
6. Негрей, М., Тараненко, А., & Костенко, І. Аграрний сектор України в умовах війни: проблеми та перспективи. Економіка та суспільство. 2022. №40. DOI: <https://doi.org/10.26708/2541-7741.2022.40.1>.

org/10.32782/2524-0072/2022-40-38. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1474>. (дата звернення 01.10.2024).

7. Семененко Т. О., Домрачев В. М. Україна та світ: порівняння макроекономічних показників розвитку. Механізм регулювання економіки. 2017. № 2. URL: https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/stories/author/ua/Forma01_MER_Doc_Template_ukr_110.pdf. (дата звернення 09.10.2024).

8. Державна служба статистики України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення 08.10.2024).

9. Державна служба статистики України. Національні рахунки України за 2022 рік. 2024. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2024/02/nru_22.pdf. (дата звернення 08.10.2024).

10. Міністерство фінансів України. Інформація міністерства фінансів України про виконання Державного бюджету України за 2023 рік. 2024. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_2023-582 (дата звернення 08.10.2024).

11. Міністерство економіки України. Економічна політика України. Відновлення під час війни. 2024. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=8520d965-40e6-410f-9216-c5e34ffc4022&title=EkonomichnaPolitikaUkraini-VidnovlenniaPidChasViini>. (дата звернення 04.10.2024).

12. Мінфін. Валовий внутрішній продукт України в 2023 р. 2024. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>. (дата звернення 16.10.2024).

13. Національний банк України. Статистика зовнішнього сектору. 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#1>. (дата звернення 11.10.2024).

14. АПК інформ. За дев'ять місяців 2024 року ЕКА підтримало український експорт на 5,7 млрд. грн. 2024. URL: <https://www.apk-inform.com/uk/news/1544396>. (дата звернення 18.10.2024).

References

1. Shadura-Nykyropets, N., Minina, O., Derij, Zh. (2023). Structural transformations of the economy: the impact of the war and the search for a new economic paradigm for Ukraine. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, 4 (36), 49–60. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4\(36\)-49-60](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4(36)-49-60). Retrieved from <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/299103>. (accessed 5 October 2024). [In Ukrainian].

2. Povna, S. (2023). Transformation of the sectoral structure of Ukraine's economy in the post-war period. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, 3 (35), 7–20. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-3\(35\)-7-20](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-3(35)-7-20). Retrieved from <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/293109/286043>. (accessed 5 October 2024). [In Ukrainian].

3. Heiets, V. M., Skrypnychenko, M. I., Shums'ka, S. S. (2020). Macroeconomic imbalances in Ukraine: monitoring based on the MIP SCOREBOARD and model assessments of their impact on growth and stability. *Finansovo - kredytna diial'nist': problemy teorii ta praktyky. Zbirnyk naukovykh prats*, 33, 2, 296-305. Retrieved from <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/2992>. (accessed 6 October 2024). [In Ukrainian].

4. Zubko, T. L. (2022). Methods of assessing the country's economic security. *Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo*, 2 (125), 18-23. DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2022-2-3>. Retrieved from http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2022/2_2022/5.pdf. (accessed 6 October 2024). [In Ukrainian].

5. Obikhod, T. V., Borodina, O. M. (2023). Comparative analysis of the structure of the economy of Ukraine and prospects for the future. *Ekonomichnyj visnyk NTUU «Kyiv's'kyj politekhnichnyj instytut»*, 26, 25-30. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.26.2023.287407>. Retrieved from <https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/287407/281310>. (accessed 6 October 2024). [In Ukrainian].

6. Nehrej, M., Taranenko, A., & Kostenko, I. (2022). The agricultural sector of Ukraine in the conditions of war: problems and prospects. *Ekonomika ta suspil'stvo*, 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-38>. Retrieved from <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1474>. (accessed 1 October 2024). [In Ukrainian].

7. Semenenko, T. O., Domrachev, V. M. (2017). Ukraine and the world: comparison of macroeconomic indicators of development. *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky*, 2. Retrieved from https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/stories/author/ua/Forma01_MER_Doc_Template_ukr_110.pdf. (accessed 9 October 2024). [In Ukrainian].

8. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (2024). Ofitsijnyj veb-sajt - Official website. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>. (accessed 8 October 2024). [In Ukrainian].
9. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (2024). Natsional'ni rakhunky Ukrainy za 2022 rik. [National accounts of Ukraine for 2022]. Retrieved from https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2024/02/nru_22.pdf. (accessed 8 October 2024). [In Ukrainian].
10. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2024). Informatsiia ministerstva finansiv Ukrainy pro vykonannya Derzhavnogo biudzhetu Ukrainy za 2023 rik. [Information from the Ministry of Finance of Ukraine on the implementation of the State Budget of Ukraine for 2023]. Retrieved from https://mof.gov.ua/uk/budget_2023-582. (accessed 8 October 2024). [In Ukrainian].
11. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. (2024). Ekonomichna polityka Ukrainy. Vidnovlennia pid chas vijny. [Economic policy of Ukraine. Reconstruction during the war]. Retrieved from <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=8520d965-40e6-410f-9216-c5e34ffc4022&title=EkonomichnaPolitikaUkraini-VidnovlenniaPidChasViini>. (accessed 4 October 2024). [In Ukrainian].
12. Minfin. (2024). Valovyj vnutrishnij produkt Ukrainy v 2023 r. [Gross domestic product of Ukraine in 2023]. Retrieved from <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>. (accessed 16 October 2024). [In Ukrainian].
13. Natsionalnyj bank Ukrainy. (2024). Statystyka zovnishn'oho sektoru. [External Sector Statistics]. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#1>. (accessed 11 October 2024). [In Ukrainian].
14. APK inform. (2024). Za dev'iat' misiatsiv 2024 roku EKA pidtrymalo ukrains'kyj eksport na 5,7 mlrd. hrn. [For nine months of 2024, EKA supported Ukrainian exports by UAH 5.7 billion]. Retrieved from <https://www.apk-inform.com/uk/news/1544396>. (accessed 18 October 2024). [In Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 13.10.2024
Прийнята до публікації 19.10.2024